

ALFONS COMÍN, UNA VEU VIGENT 20è ANIVERSARI

Josep Bigordà

Les intervencions que sentireu estan teixides al voltant d'un nervi central: **la veu de l'Alfons Comín és una veu vigent**. Aquest nervi el va recollir el Patronat de la Fundació d'una idea que era subjacent a un article que va escriure no fa gaire l'amiga Teresa Pàmies, companya de taula.

No vull jugar amb les metàfores. Però, quan se'm va proposar d'intervenir en aquesta taula amb motiu del vintè aniversari de l'Alfons, gairebé de manera immediata em va venir al pensament el títol d'un llibre de la Hanna Arendt, *Hombres en tiempos de oscuridad*. En el llibre hi surten alguns personatges moderns (Rosa Luxemburg, Karl Jaspers, Isak Dinesen, Hermann Broch, Walter Benjamin, Bertol Brecht) i amb ells el d'Angelo Giuseppe Roncalli, incomprensiblement suprimit en l'edició castellana. La selecció dels personatges la fa l'autora o bé per la llum, viva o vacil·lant, que projecten sobre l'obscuritat o els temps obscurs, o bé per la veu, sonora o enragollada, que fan sentir sobre l'escenari sord-mut de moltes situacions presents. Parlar avui de l'Alfons com d'una llum en temps de foscor o d'una veu en un escenari mundial sord-mut, em sembla absolutament i literalment apropiat.

D'aquesta veu, en vull destacar el so harmònic que transmet, com si es tractés d'un acord musical vigorós, l'encontre d'una praxi transformadora de la història amb el potencial revolucionari de l'experiència cristiana. El ressò de la veu de l'Alfons el captem evidentment en la totalitat de la seva obra escrita –set volums, més de sis mil pàgines– que equivalen a una partitura impressionant. Però, per damunt de la partitura, i amb la intensitat que fa creïble la partitura, el captem aquest ressò en la seva vida i en la seva persona.

Era l'abril de 1977 quan l'Alfons, en la introducció del seu llibre "Cristianos en el Partido, comunistas en la Iglesia", escrivia aquest convenciment: "La cruïlla de l'alliberament es troba avui en la confluència del moviment comunista i del potencial revolucionari de la paraula evangèlica que, durant molt de temps, ha sigut segrestat i fins i tot històricament enterrat".

D'entrada us convido a fer una triple puntualització. Primera: l'experiència que recull el llibre va contribuir a desdogmatitzar i desarmar la ideologia antirreligiosa del marxisme i a desconfessionalitzar el compromís polític dels cristians. Segona: tot i que els sistemes poden envellir i adhuc caducar, les veus poden continuar vigents; enronquides potser, però vigents. Tercera: el contingut del llibre no expressa només un fenomen nou dins la història contemporània; alhora, revela una de les claus que permeten d'interpretar la darrera etapa de la vida de l'Alfons. I no només aquesta etapa... L'encontre d'una praxi transformadora de la història amb el potencial revolucionari de l'experiència cristiana representa molt més que una etapa de la seva vida. Al meu entendre, amb la sonoritat d'aquest encontre -potencial transformador/experiència cristiana- és possible de llegir un itinerari molt coherent que de manera progressiva va obrir i recórrer des de la seva etapa universitària fins al final de la seva vida.

L'afirmació que acabo de fer, en apuntar un camí gairebé lineal en la seva biografia, podria generar malentesos com aquests: imaginar, per exemple, que la seva trajectòria fou tan

immutable que no conegué cap sobresalt ni cap progrés quantitatiu o qualitatiu; o pensar que la seva personalitat fou d'una estabilitat tan extrema que no s'hi registraren mai tensions ni conflictes... Fora, doncs, els malentesos!

El que sí és cert és que en la forma com va anar avançant no és gens fàcil de trobar-hi marrades destacables. Més aviat, en les passes que anava fent, un tenia i té la impressió de veure-hi desplegat allò que germinalment ja es trobava en els gestos anteriors. D'altra banda, una de les seves característiques més captivadores era la capacitat d'assumir dialècticament, amb una psicologia excepcionalment forta i complexa, actituds que no tan sols poden ser mútuament conflictives sinó que molt sovint esdevenen contradictòries. No oblidem una cosa; l'Alfons era contemplatiu i actiu, artista i ideòleg, pensador i activista, militant de base i dirigent, comunista i cristià, diputat i ciutadà...

Molt aviat, ell presenta la marca d'un cristianisme social, d'acord amb la nomenclatura de l'època. Aquesta marca deriva més endavant cap al compromís de cristians pel socialisme i, successivament, a l'experiència de l'encontre dialèctic abans esmentat i subratllat.

En aquesta marca hi exerceixen inicialment una influència decisiva dos noms cristians: Emmanuel Mounier i Charles de Foucault. De Charles de Foucault en treu l'apassionament per una experiència cristiana, anticonvencional, despullada i pobra, com la que li permet de situar-se a priori al costat dels oprimits, en la recerca de l'Absolut. La simpatia foucauldiana el fa conscient de la magnitud de la misèria que existeix i de la urgència de combatre-la, fent de llevat dins de la massa.

El pensament d'Emmanuel Mounier el referma en la convicció que l'experiència del cristianisme significa una inserció enèrgica i lluitadora, una aventura vigorosa de compromís davant la vida i la societat, des d'una arquitectura espiritual, religiosa i ètica, que no té res a veure amb la passivitat, ni amb l'evasió, ni amb la dimissió: ni, en definitiva, amb l'alienació.

Les reserves de Mounier vers el marxisme les supera l'Alfons amb una lectura crítica de Marx. I així no accepta la desqualificació sistemàtica d'allò que és espiritual com si fos el mateix que reaccionari; ni comparteix l'exclusió de la interioritat i de la transcendència com si no fossin dimensions constitutives de la realitat humana. I, en canvi, fa servir els mètodes d'anàlisi de la realitat que li ofereix el marxisme i segueix les vies obertes per a verificar políticament el seu compromís de treballar per la construcció d'una societat i d'un món més justos.

La veu de l'Alfons, amarada de sensibilitat i combativitat cristiana i enriquida amb les influències que acabo d'esmentar, fa parlar la realitat social, denuncia els esclavatges que oprimeixen i desferma les energies alliberadores. Qui gosaria dir que una veu com aquesta ja no és vigent avui?

Alguns de nosaltres recordem encara -i d'això farà aviat 33 anys- l'Alfons, dret davant el TOP, a Madrid, el 16 de gener de 1968. L'havien processat, i el judicaven aleshores, per un article, publicat al setmanari catòlic progressista francès "Témoignage chrétien". L'article analitzava el referèndum franquista del desembre de 1966, que havia promogut el ministre Fraga Iribarne. Quan el president del TOP preguntà a l'acusat si tenia alguna cosa a dir, respongué: "Una frase de Van der Meersch, llegida ja fa temps, va marcar la meua comprensió de la tasca intel·lectual; una frase que diu: "La veritat, Pilat, és aquesta: posar-se al costat dels humils i dels qui pateixen". Aquesta frase -continuà dient- em va ajudar a comprendre que la veritat reclama prendre partit pels pobres, pels oprimits, pels perseguits; (i em va ajudar a comprendre) que el servei a la veritat demana comprometre's al costat d'ells".

Quan morí l'Alfons, el 23 de juliol va fer vint anys, vaig escriure en el setmanari "L'HORA", que "amb la seva mort no podia desaparèixer la força d'un home encisador i lluitador, que

configurava el perfil i el tarannà d'un autèntic profeta". I aquesta veu profètica resta sempre vigent. És la veu de l'home profundament compromès en les peripècies de la història que les sap llegir amb energia creadora i transformadora.

De la seva vigència en vol ser testimoniatge la tasca que, des de fa 17 anys du a terme la Fundació que porta el seu nom, amb el compromís de tenir com a punt de referència inesquivable les opcions de l'Alfons i la seva radicalitat. Ho podeu comprovar si repasseu la tasca realitzada: a) la publicació de l'obra escrita, b) els seminaris i les conferències sobre la geopolítica més interpelladora de cada moment, c) el reconeixement, amb el Premi Internacional Alfons Comín, de les persones i causes, on s'hi detecten espurnes o fogueres de lluita contra les discriminacions, les xenofòbies, els racismes les guerres...

Acabo. L'era de la globalització, que ens toca viure, tendeix a disfressar les realitats i a desacreditar i tornar afòniques o enragollades les veus que denuncien la no globalització de la justícia en el nostre món. Aleshores, l'esforç de mirar la realitat actual sense prejudicis, i sense les trampes que ens para la idolatria del mercat, ens farà retrobar i reconèixer la vigència d'una veu que arrenca de les vibracions més autèntiques i més exigents, com la de l'Alfons Comin.

I si és veritat, que ho és, que la seva veu és una veu profètica, una resposta feta història personal en moments de crisi, vull afegir: El millor homenatge que es pot fer a una veu profètica és fer-ne cas. Gràcies!